

שִׁלְשָׁה בָּנִים הָיוּ לְחֶצְרוֹן, דְּכָתִיב (דברי הימים א, ב, ט) וּבְנֵי חֶצְרוֹן ... יִרְחֻמָּאֵל וְאֶת רָם וְאֶת פְּלוּבִי וְהוּא כֹלֵב כַּמִּשְׁכָּל בֶּן חֶצְרוֹן, וּמִמֶּנּוּ יָצָא נָבֹל הוּא יִרְחֻמָּאֵל קְדָמוֹ, אֲלֵא שֶׁנֶּשֶׂא אִשָּׁה גִּיּוֹה לְהַתְעֵטֵר בָּהּ דְּכָתִיב (שם) וְהָיָה אִשָּׁה אַחֲרֵת לִירְחֻמָּאֵל וְשִׁמְיָה עֵטְרָה הָיָה אִם אוֹנָם עַל שֵׁם שֶׁהִכְנִיסָה אֶנְיָנָה לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. וְרָם הוּא הֶבֶן הַשְּׁנִי שֶׁל חֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת עֲמִינָדָב וְעֲמִינָדָב הוֹלִיד אֶת נַחֲשׁוֹן וְנַחֲשׁוֹן הוֹלִיד אֶת שְׁלֹמָא וְשְׁלֹמָא הוֹלִיד אֶת בְּעֻז וּבְעֻז נִשָּׂא אֶת רוּת. הָא נָבֹל אֶתִּי מִן שְׂבָא מִן דְּכָלוּבִי. אָמַר נָבֹל, לִית בִּישְׂרָאֵל בַּר טָבִין סָגִין מִיִּשְׂרָאֵל אִין מִשְׁפַּחָה מִיוֹחֶסֶת בִּישְׂרָאֵל יוֹתֵר מִמֶּנִּי, שְׁהָרִי אֲנִי בָא מִכְּלוּבִי שְׁהוּא הֶבֶן הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל חֶצְרוֹן שְׁכּוֹלְנוּ מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא נִתְעַרַּב זֶר בְּמִשְׁפַּחְתָּנוּ. הִדָּא הוּא דְּכָתִיב וְכַךְ מַעֲדֵד הַכְּתוּב (שְׁמוּאֵל א, כה, ב) וְאִישׁ בְּמַעֲוֶן וּמַעֲשָׂהוּ בַּכְּרָמֶל וְהָאִישׁ גְּדוֹל מְאֹד. וְהוּא פְּלוּבִי דְאֶתִּי מִן פְּלוּבִי שְׂבָא מִכְּלוּבִי.

¹²⁷ וְהָיָה חֶצְרוֹן

וְשִׁמְיָה דְּדוֹר בְּמִדְבָּר כִּי גִזַּז נָבֹל וַיִּשְׁלַח עֶשְׂרֵה נְעָרִים וְאָמַר לָהֶם וְאָמַרְתֶּם בָּהּ לְחֵי דוֹרְשָׁתָהּ הַגְּמָרָא לְקִיּוּמָא יְהִי רְצוֹן שְׁתַּתְקִימִי לִשְׁנֵה הַבָּאָה (שְׁמוּאֵל א, כה, ו) וְאֶתָּה שְׁלוֹם וְגו'. אָמַר רַבִּי יוֹסֵטָא בַּר שׁוֹנֵם, נַעֲשׂוּ מַחֲנָה מִמָּה שְׁכָתוּב כְּהַמְשֵׁךְ וַיְבִאוּ נְעָרֵי דְדוֹד וַיְדַבְּרוּ אֶל נָבֹל וְכִי וַיִּנְחֻהוּ, דוֹרֵשׁ נַעֲשׂוּ מַחֲנָה, כּוֹלָם כְּאַחַד לְכַבּוֹד דְּדוֹד וְטוֹבָתוֹ.

וַיַּעַן נָבֹל אֶת עַבְדֵי דְּדוֹד וְגו'. וּמִנֵּיין לְדִינֵי נִפְשׁוֹת שְׁמִתְחִילִין מִן הַצָּדָה תִּנָּא שְׁמוּאֵל הִזְקֵן קוּמִי לִפְנֵי ר' אֲחָא (שם) וַיֹּאמֶר דְּדוֹד לְאֶנְשֵׁי וְגו' וַיַּעַן בָּהֶם. מַהוּ וַיַּעַן בָּהֶם? אֲפָחוּן בְּמִילִין הִפִּיחַ בָּהֶם רוּחַ גְּבוּרָה בְּמַלְיָם.

(שְׁמוּאֵל א, כה, יז) וַעֲתָה דָּעִי וַיֹּרְאִי מַה תַּעֲשִׂי מַה תַּעֲשִׂי כִּי כָלְתָהּ הִרְעָה אֶל אֲדֻנֵּי וְעַל כָּל בֵּיתוֹ וְהוּא בֶן בְּלִיעַל מְדַבֵּר אֵלָיו. (שם פְּסוּקָה כ) וַתִּפְגַּשׁ אֹתָם וְדוֹרֵשׁ שְׁאִבְיָגִיל גִּילָת גִּילָתָהּ אֶת שׁוֹקָה וְהָלְכוּ לְאֹרְחָהּ. וַתִּפְגַּשׁ אֹתָם עוֹד מִפְּרֵשׁ הוֹקְרוֹ כּוֹלָם שֶׁנַּעֲשׂוּ כּוֹלָם בְּעַלִּי קָרִי. וְדוֹד אָמַר (שְׁמוּאֵל א, כה, כא) אֵף לְשִׁקָּר שְׁמַרְתִּי וְגו' אִם אֲשִׁיר מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ עַד אֹר הַבֶּקֶר מִשְׁתִּין בְּקִיר' וְהוּא הַכְּלוּב. וְשׁוֹאֵל מַה עֵיִסְקִיָּה דְּכָלְבָא מִשְׁתִּין בְּכַתְלָא? מַה עֲנִין לְהַזְכִּיר כָּאֵן כְּלָב? וְעוֹנָה אֵלָּא כִּךְ אָמַר אֲפִילוֹ עַל פְּלָבָא לִינָא חָיִיס אֲפִילוֹ עַל הַכְּלוּב אֲנִי חָס.

(שם פְּסוּקָה כג) וַתֵּרָא אֲבִיגַיִל אֶת דְּדוֹד וְגו'. א"ל אִמְרָה אֲבִיגַיִל לְדוֹד מְרִי אֲדוּנִי דְּדוֹד, אָנָּה מַה עֲבַדְתִּי? בְּנִי מַה עֲבַדְתִּי? אֲנִי מַה עֲשִׂיתִי? בְּנִי מַה עֲשִׂיתִי? בְּעִירִי מַה עֲבַד צָאנִי מַה עֲשָׂה? אָמַר לָהּ מִפְּנֵי

שְׁקִילָל מַלְכוּת דְּדוֹד. אָמַרְהָ לִּיהָ וּמִלָּךְ אֶתָּה? וְכִי מֶלֶךְ אֶתָּה? אָמַר לָהּ, וְלֹא מִשְׁחָנִי שְׁמוּאֵל לְמִלָּךְ! אָמַרְהָ לוֹ, עֲדִיין מוֹנִיטָה דְּמֶרֶן שְׁאוּל קָיִים עֲדִיין מִטְבַּע שֶׁל אֲדוּנֵינוּ שְׁאוּל קָיִים, וְשִׁמְעֵךְ לֹא יָצָא עֲדִיין לְעוֹלָם.

וְאֵנִי אֶמְתָּךְ מִלְּמַד שְׁתַּבְּעָה לְתַשְׁמִישׁ. מִיָּד הוֹצִיָּאָה בְּתָמָה וְהִרְאָתָה לוֹ שֶׁהִיא נִידָה אָמַר לָהּ, וְכִי רֹאִין בְּתָמִין בְּלִילָה? הֲרִי צָרִיךְ לְהַבְחִין בֵּין כְּתָם טְהוֹר לְטָמֵא! אָמַרְהָ לִּיהָ עַבְדִּי וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֲזַנֶּיהָ מַה שֶּׁפִּיקָה מְדַבֵּר! בְּתָמִין אִין רֹאִין בְּלִילָה, וְדִינִי נִפְשׁוֹת דְּנִין בְּלִילָה וְאִיךְ פְּסָקָת לְהַרְגוֹ אֶת נָבֹל חֲרַעְוֵי אָמַר לָהּ בְּקֶשֶׁר לְנָבֹל כִּכֵּר נִגְמָר דִּינוֹ מִבְּעוֹד יוֹם. אָמַרְהָ לוֹ, וְלֹא תִהְיֶה זֹאת לָךְ לְפִקּוּקָה. אָמַר רַבִּי לְעֹזֵר, פְּקוּקֵי דְּבָרִים הֵיחָה שֵׁם דְּבָרִים שֶׁל רִמּוֹ וְחִידוּדִים. ר' לִוִּי הָיָה עֹבֵר פְּרָשְׁתָּא הִיָּה דוֹרֵשׁ עַל הַפְּרָשָׁה וְהָיָה ר' זְעִירָא מִפְּקֵד לְחַבְרֵיָא הִיָּה אֹמֵר לְחַבְרִים עֲלִין וְשִׁמְעוּן קְלִיָּה דְּר' לִוִּי דְּרֵשׁ עַל וְשִׁמְעוּ אֶת קוֹלוֹ שֶׁל ר' לִוִּי כִּשְׁהוּא דוֹרֵשׁ דְּלִית אִיפְשָׁר לִיהָ דְּהוּא מִפְּקָא פְּרָשְׁתָּא דְּלֹא רִיבּוּן שְׂאִי אֲפִשָׁר שְׁהוּא מוֹצִיא אֶת הַפְּרָשָׁה בְּלֹא חִידוּשׁ. עָאֵל וּמָר לוֹן לֹא נִכְנַס אַחַד מִהַחֲבָרִים וְאָמַר שְׁלֵא שְׁמַע חִידוּשׁ בְּדִרְשָׁתוֹ כִּי הִיָּה דוֹרֵשׁ דְּבָרֵי אַגְדָּה וְשִׁמְעוּ ר' זְעִירָא וּמָר אֹנָה בְּאֲגָדְתִּיהָ אִיתָּה דְּרִיבּוּן וְר' זְעִירָא אָמַר לָהֶם שְׁגַם בְּדַבְרֵי אַגְדָּה יֵשׁ חִידוּשׁ. וְכַךְ דְּרֵשׁ לְפִקּוּקָה, פִּיקּוּקֵי דְּבָרִים הֵיחָה שֵׁם. א"ל אִמְרָה אֲבִיגַיִל לְדוֹד כִּד תִּפְּקוּ פְּקוּקֵיךְ כְּשִׁיצָא הַסֶּפֶק וַיִּדְעוּ כּוֹלָם שֶׁאֶתָּה הוּא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְהוּא אוֹמְרִים עֲלֶיהָ שׁוֹפָה דְּמִים אֶת. וְלִמְכָּשׁוֹל עֹזֵן, אֶתָּה עוֹמֵד לְהַפְּשֵׁל בְּאִשָּׁת אִישׁ. מוֹטָב אַחֲת וְלֹא שְׁתִּיב. עֲתִידָהּ רִיבָּהּ מִן הִדָּא מִיִּתִּי לֹא תִהְיֶה דָּא בְּדָא הֲרִי מִכְּשׁוֹל גְּדוֹל יִבּוֹא עֲלֶיךָ בַּעֲתִיד וּמוֹטָב שְׁלֵא תִקַּח לָךְ עוֹד מִכְּשׁוֹל זֶה עִם זֶה. וְלִשְׁפּוֹף דָּם. עוֹמֵד אֶתָּה לְמִלּוּךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְהֵן אוֹמְרִים עֲלֶיהָ שׁוֹפָה דְּמִים הִיָּה. וְהִדָּא דְּתִימּוֹר וְכוֹלָם יֹאמְרוּ כָּל הַמְּקַלָּל מַלְכוּת בֵּית דְּדוֹד חָיִיב מִיָּתָהּ. אֲדִיין מְחוֹסֵר פְּסָא אֶת עֲדִיין כְּסָאךְ חֶסֶר, שְׁשׁוּל מוֹלָךְ.

(שם פְּסוּקָה לא) וְזָכַרְתָּ אֶת אֶמְתָּךְ, מִלְּמַד שְׁפָקְרָה עֲצָמָה שְׁרִמְזָה לוֹ שִׁיקָה אוֹתָהּ לְאַחֵר מוֹת בַּעֲלָהּ וְכִיּוֹן שְׁפָקְרָה עֲצָמָה פְּגָמָה הַפְּתוּב וְאִסְמַכְתָּא לְכַךְ בְּכָל קְרִיָּא אֶת קְרִי בְּכָל הַפְּסוּקִים אוֹתָהּ קוֹרָא אֲבִיגַיִל בְּכַתֵּב מֵלֵא בַּר מִהֲדִין פְּסוּקָא חוּץ מִהַפְּסוּק הַזֶּה וַיֹּאמֶר דְּדוֹד לְאֲבִיגַיִל בְּרִיךְ הַשֵּׁם וְגו' שְׁמָה חֶסֶר י. מְבוּא בְּדְמִים, דָּם נִידָה וְשְׁפִיכוֹת דְּמִים.

בְּתַתְּבִי מֵת לוֹ מֵת לְמֶלֶךְ אִינוּ יוֹצֵא מִפְּתַח פְּלִטוּרִין שְׁלוֹ מִפְּתַח אֶרְמוֹן שֶׁל רַבִּי יְהוֹדָה אֹמֵר, אִם רָצָה לְצִאת אַחֵר הַמִּיטָּה, יוֹצֵא, שֶׁפֶן מְצִינֵי בְּדוֹד שִׁינָּא אַחֵר מִיטָּתוֹ שֶׁל אַבְנֵר שְׁנֶאֱמַר (שְׁמוּאֵל ב, ג, לא) וְהִמְלִיךְ דְּדוֹד הִלָּךְ אַחֲרֵי הַמִּטָּה שֶׁל אַבְנֵר אָמַרְהָ לוֹ, לֹא הִיָּה הַדְּבָר אֲלֵא לְפָיִיס אֶת הָעָם שִׁידְעוּ שְׁלַח אֶת יוֹאֵב לְהַרְגוֹ אֶת אַבְנֵר. וְכְשֶׁמִּבְרִין אוֹתוֹ סְעוּדַת הַבְּרָאָה כָּל הָעָם מְסוּבִין עַל הָאָרֶץ וְהוּא מִיִּסֵּב עַל הַדְּרָגָשׁ

עיונים

לעשות למגדר מילתא הוראת שעה, כ"כ מותר לו להורות בזה שלא למחות שמם לגמרי, כמו שאין ראוי ליטול הקליפה מהפרי טרם שיתכשל, והוא ג"כ כעין למגדר מילתא שלא יבוא לידי קלקול. אבל טעה בזה, שאין להורות הוראת שעה רק למגדר מילתא ממש, היינו כשרואה שהעם פרוצים בדבר אחד, או רק עפ"י נביא כמו יהושע שעשה עפ"י הדיבור, אף שאו לא הי' לעבור על ד"ת שהרי עד אז לא נצטוו למחות זכר עמלק, או אליהו בהר הכרמל שהקריב בשעת איסור הבמות שהי' עפ"י הדיבור כמ"ש (מלא' י"ח ל"ו) ובדברך עשיתי וגו' ופרש"י שהקרבתי בבמה בשעת איסור הבמות, וא"כ מה שקלקל שאל בהוראתו הוראת שעה שלא כד"ת נתקן ע"י אלי' שהורה הוראת שעה כדן וכדת, והו' שריפא את מוֹזַב ה' ההרוס, והבן: שם משמואל פרשת זכור.

לא תהיה זאת לך לפוקה ומכשול – וכו', ואמר דוד ברוך ה' שמנעני מבוא בדמים, דמים תרתי דם נדה ודם נבל, והקשה מהרש"א, הלא גם מאיסור אשת איש נמלט, ולמה לא בירך בזה גם כן ע"ש שדחק. אבל באמת לא קשיא מידי, כי ידוע (עו"ד, ב) לא היה דוד ראוי לאותו מעשה אלא להורות תשובה, ואם כן אילו בא דוד על אביגיל, לא היה צריך לבוא על בת שבע, דמאי שנא דר'?

ואיש במעון – בהפטרה לפרשת זכור (שמואל א' ט"ו) ויוגד לשמואל לאמר בא שאול הכרמלה והנה מציב לו יד, ופרש"י בונה לו מזבח הוא המזבח שנאמר באליהו וירפא את מזבח ה' ההרוס. ואינו מובן כי המזבח של אליהו הוא בהר הכרמל נחלת בני אשר צפונית מערבית של א"י, ורחוק הוא שיהי' כרמל הנאמר בשאול זה הר הכרמל, שהרי הוא בא ממלחמת עמלק שהוא בגב א"י, ואיך יעבור עם הבזה עד קצה א"י השני לחלוק הבזה, וגם הוא רחוק מגלגל מהלך כמה ימים, ובדאי כרמל זה הוא בארץ יהודה כמבואר ביהושע (ט"ו נ"ה), ונאמר עוד (שמו"א כ"ה) ואיש במעון ומעשהו בכרמל והוא לא רחוק מגלגל. ולדעתי רבותינו הקדושים רמזו לנו דבר עמוק, כי כל דבריהם דברי חכמה, כי חטא שאול הי' שטעה להורות הוראת שעה, אף שידע מה שנאמר בתורה תמחה את זכר עמלק, שפירש"י אפי' בהמה שלא יאמר בהמה זו משל עמלק היתה, מ"מ חשב מאחר שהוא אינו מוכן לזה כמ"ש במאמר הקודם יכול להורות הוראת שעה שלא למחות שמו לגמרי, וכמו שיהושע לא הרגם כולם רק חתך ראשי גבורים שלהם שהי' עפ"י הדיבור, כ"כ חשב שהוא בכח המלוכה יכול ג"כ להורות הוראת שעה בזה. ועי' בי"ב דרשות להר"ן דהא דבי"ד מכין ועונשין שלא מזה"ל לא לעבור על ד"ת רק לעשות סג' לתורה זה שייך למלך, ובמקום שאין מלך יכול הד"ר לעשות כן. ע"כ חשב שכמו שיכול